

Ekologisesti kestävä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet ja toimenpiteet Suomessa

Hyvä kunnan tai kuntayhtymän ympäristöasioista vastaava,

kutsumme Teidät osallistumaan kyselyyn, joka on osa **Valtioneuvoston kanslian rahoittamaa Ekologisesti kestävä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet ja ohjausmekanismit (EKO-SOTE)** -hanketta.

Kyselyn avulla kartoitetaan sairaanhoitopiirien, sote-kuntayhtymien ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristövastuullisuuteen, hiilineutraaliuteen, ym. ekologiseen kestävyteen liittyviä ohjelmia sekä näiden tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita. Kyselyn tulokset esitellään hankkeen loppuraportissa. Tuloksia hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon ekologisen kestävyden ohjaus- ja seurantamekanismien kehittämisessä Suomessa.

Kutsu kyselyyn on lähetetty kaikille kunnille sekä kuntayhtymille niiden kirjaamojen kautta.

Pyydämme kunnassanne tai kuntayhtymässänne **ympäristökysymyksistä, kestävästä kehityksestä, ekologisesta kestävydestä, tms. vastuussa olevia viranhaltijoita** vastaamaan kyselyyn sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta. Kunnasta / kuntayhtymästä voi osallistua useita vastaajia (esim. hankinnoista vastaava, kiinteistöhuollosta vastaava, sote-palveluprosesseista vastaava) erillisillä vastauslomakkeilla. Vaihtoehtoisesti voitte lähettää yhden vastauksen, jolloin vastaaja kerää kyselyssä kartoitettavia tietoja tarvittaessa muilta vastuuhenkilöiltä.

Pyydämme vastauksia 13.10.2022 mennessä.

Yhteistyöstänne kiittäen, EKO-SOTE -hanketiimi

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Pia Västinsalo, hankkeen tutkija, pia.vastinsalo@tuni.fi, +358 503408407,

Jutta Pulkki, hankkeen johtaja, jutta.pulkki@tuni.fi, +358 503186742

EKO-SOTE -hankkeen tietosuojalomake on saatavilla em. yhteys henkilöiltä.

Tutkimuksessa kerätty aineisto käsitellään, analysoidaan ja raportoidaan siten, ettei osallistujia pysty tunnistamaan. Tutkimus toteutetaan tietosuojalain (GDPR) ja hyvän tieteellisen tutkimuskäytännön (TENK) edellyttämällä tavalla.

Kyselyn lopussa on mahdollisuus jättää vastaajan yhteystiedot mahdollista jatkoyhteydenottoa varten, mutta muuten kyselyyn vastaaminen tehdään nimettömästi. Epäsuorina tunnistetietoina kysytään vastaajan edustamaa asemaa ja organisaatiota, mutta niitä ei tuoda ilmi tulosten raportoinnissa.

Aineisto säilytetään salasanalla suojatuissa kansioissa tietokoneella ja tiedostot tuhotaan, kun tulokset on analysoitu.

2. Suostumus tutkimukseen osallistumiseksi

Minua on pyydetty osallistumaan poikkileikkaustutkimukseen, jonka tarkoituksena on kartoittaa sairaanhoitopiirien, sote-kuntayhtymien ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristövastuullisuuteen, hiilineutraaliuteen, ym. ekologiseen kestävyteen liittyviä ohjelmia sekä näiden tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita. Tuloksia hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon ekologisen kestävyden ohjaus- ja seurantamekanismien kehittämisessä Suomessa.

Olen lukenut tutkimusta koskevat yllä mainitut tiedot ja saanut mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä. Tunnen saaneeni riittävästi tietoa oikeuksistani, tutkimuksen tarkoituksesta ja siihen osallistumisesta sekä tutkimukseen osallistumisen hyödyistä ja mahdollisista riskeistä.

Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen ja myöhemmin halutessani myös oikeus syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimus tai peruuttaa suostumukseni. Ainoastaan lähetetyt vastaukset ovat mukana tutkimusaineistossa. Tiedän, että minusta kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta ulkopuolisille.

Vastaamalla tähän kyselyyn annan suostumukseni tutkimukseen osallistumisesta.

3. Kyselyn sisällysluettelo:

Alkukysymykset

Veden käyttö ja vesiympäristön turvallisuus

Jätteiden ympäristövaikutusten vähentäminen

Energian käytön ekologisuus

Rakentamisen ja rakennusten ekologisuus

Kemikaalien ympäristöturvallisuus

Kestävä ruokapalvelu ja elintarvikkeet

Vähäpäästöinen liikenne

Hankintojen ekologisuus

Terveydenhuollon palvelujen ekologisuus

Ekologisesti kestävien toimien jalkauttamisen edistäminen

Sote-palvelujenne ekologisen kestävyden indikaattorit ja mittarit

1. Asemanne/tehtävänne organisaatiossanne *

2. Mistä näkökulmasta vastaatte kyselyyn? *

- ympäristötyö
- jätehuolto
- toimitilat/kiinteistöhuolto
- hankinnat
- sote-palveluprosessit
- henkilöstö- ja koulutuspalvelut
- koko organisaatio

3. Edustamanne organisaation nimi *

4. Mihin kuntaan/kuntayhtymään organisaationne kuuluu? *

5. Mitä ohjelmia organisaatiossanne on käytössä ekologisen kestävyys lisäämiseksi?

Ekologinen kestävyys tarkoittaa toimimista ympäristön kantokyvyn rajoissa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tämä voi tarkoittaa esimerkiksi jätehuollon, kierrätyksen, energian ja veden käytön tehostamista, sekä kestävien hankintojen ja liikenteen edistämistä.

- Kunnan yleinen ympäristöohjelma
- Kunta-alan energiatehokkuussopimus
- Kunnan yleinen hiilineutraaliustiekartta tai ilmasto-ohjelma
- Kunnan yleinen kiertotaloustiekartta tai -ohjelma
- Sote-sektorin/organisaationne oma ympäristöohjelma
- Sote-sektorin/organisaationne oma hiilineutraaliustiekartta tai ilmasto-ohjelma
- Sote-sektorin/organisaationne oma kiertotaloustiekartta tai -ohjelma
- muu ohjelma

6. Jos vastasit "muu ohjelma", niin tarkenna vastauksesi tähän:

7. Onko sote-palveluillenne asetettu oma hiilineutraaliustavoite?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

8. Onko sote-palveluillanne ympäristösertifikaatti?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

9. Jos vastasit "kyllä", minkä niminen ympäristösertifikaattinne on?

Veden käyttö ja vesiympäristön turvallisuus

10. Onko sote-palveluissanne asetettu veden säästöön liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

11. Onko sote-palveluissanne asetettu vesiympäristön turvallisuuteen liittyviä **tavoitteita**?

Vesiympäristön turvallisuudella tarkoitamme huolehtimista siitä, ettei toiminta kuormita vesiympäristöä esim. jätevesiin päätyvien aineiden kautta.

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

12. Mitä veden säästöön ja vesiympäristön turvallisuuteen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- ekologisten näkökulmien huomiointi vedenkäytön ohjeistuksessa
- tekniset ratkaisut ekologisen vesitalouden tukena (esim. vettä säästävät kalusteet)
- kiinteistökohtainen jäteveden puhdistuslaitteisto
- sadeveden talteenotto ja käyttö esim. kastelussa
- muu toimenpide

13. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Jätteiden ympäristövaikutusten vähentäminen

14. Onko sote-palveluissanne asetettu jätemäärien vähentämiseen ja kierrätyksen lisäämiseen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

15. Mitä jätteiden ympäristövaikutusten vähentämiseen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- kehittämisprojekti jätelajittelun ja kierrätyksen tehostamiseksi ja/tai jätteesynnyn ehkäisemiseksi
- toimenpiteitä jätteen syntymisen ehkäisemiseksi, esim. pakkausmateriaalien vähentäminen ja tuotteiden elinkaaren pidentäminen
- kierrätysmateriaalista valmistettujen tuotteiden suosiminen
- tuotteiden ja tavaroiden uudelleenkäytön edistäminen, esim. kierrättämällä tai uusiokäytöllä
- suunniteltu tai toteutunut investointi jätteiden käsittelykalustoon jätelajittelun tehostamiseksi
- muu toimenpide

16. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Energian käytön ekologisuus

17. Onko sote-palveluissanne asetettu energiankäytön ympäristövaikutusten vähentämiseen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

18. Mitä energiankäytön ympäristövaikutusten vähentämiseen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- ohjeistus energiankäytön vähentämiseen
- energiatehokkaiden laitteiden tai valaistusratkaisujen hankinta
- uusiutuvan energian osuuden lisääminen
- uusiutuvaan energiaan perustuva lämmitysjärjestelmä
- LVI-järjestelmien energiatehokkuus
- muu toimenpide

19. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Rakentamisen ja rakennusten ekologisuus

20. Onko sote-palveluissanne asetettu rakennusten ja rakentamisen energiatehokkuuteen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

21. Onko sote-palveluissanne asetettu rakentamisen muuhun ekologiseen kestävytyteen, esim. materiaalivalintoihin liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

22. Onko sote-palveluissanne asetettu luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

23. Mitä rakentamisen ja rakennusten ekologisuuteen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- vähähiilisyttä ja kiertotaloutta tukeva uudisrakentaminen ja peruskorjaus
- rakennusten suunnittelu monikäyttöisiksi, muunneltaviksi, pitkäikäisiksi sekä helposti huollettaviksi ja korjattaviksi
- ympäristöystävällisten, esim. kierrätettyjen tai vähäpäästöisten rakennusmateriaalien suosiminen
- rakennusten hiilijalanjäljen laskenta
- viheralueiden suojelu/lisääminen rakentamisen yhteydessä
- muu toimenpide

24. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Kemikaalien ympäristöturvallisuus

25. Onko sote-palveluissanne asetettu kemikaalien ympäristöturvallisuuteen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

26. Mitä kemikaalien ympäristöturvallisuuteen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- kemikaaliturvallisuusohjelma
- ympäristöystävällisten kemikaalien suosiminen, esim. sisällytetty hankintakriteereihin
- kemikaalihävikin torjuminen (vuodot, varastohävikki)
- muu toimenpide

27. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Kestävä ruokapalvelu ja elintarvikkeet

28. Onko sote-palveluissanne asetettu ekologisesti kestäväan ruokaan, esim. kasvisruuan tarjoamiseen tai ruokahävikin vähentämiseen, liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

29. Mitä ekologisesti kestäviin ruokaketjuihin liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- ruokahävikin torjunta (potilasruoka, henkilöstöruokailu, ylijäämäruoan myynti)
- kasvisruokailun edistäminen
- ekologisesti kestävien tuotteiden (esim. LUOMU) suosiminen ravitsemushankinnoissa
- paikallisten elintarvikkeiden suosiminen
- muu toimenpide

30. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Vähäpäästöinen liikenne

31. Onko sote-palveluissanne asetettu vähäpäästöiseen liikenteeseen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

32. Mitä vähäpäästöiseen liikenteeseen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- ekologisesti kestävät liikenneväline- ja kuljetuspalveluhankinnat
- menetelmät liikenteen tarpeen vähentämiseksi, esim. materiaalilogistiikan tehokkuuden lisääminen, digitalisaatio
- henkilölogistiikan tehokkuuden lisääminen (esim. asiointikäyntien yhdistäminen)
- henkilökunnan vähäpäästöisen matkustuksen tukeminen (työmatkaliikenteessä ja työtehtävissä)
- potilaiden ja vierailijoiden vähäpäästöisen matkustuksen tukeminen
- yhteistyö julkisten liikennepalvelujen tuottajien kanssa ekologisen kestävyuden lisäämiseksi

33. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Hankintojen ekologisuus

34. Onko sote-palveluissanne asetettu kestävyystavoitteita hankinnoille?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

35. Mitä hankintojen ekologiseen kestävyysliittyviä toimenpiteitä sote-palveluissanne on käytössä?

- ekologisen kestävyysliittyvän hankintastrategia
- hankinnan tarveharkinta ympäristövaikutukset huomioiden (yhteishankinta, vuokraus, hankinta palveluna, tuotteiden uudelleenkäyttö)
- ympäristöasioiden hallinta toimittajien kelpoisuusvaatimuksissa, esim. ympäristösertifikaatin vaatiminen
- ekologista kestävyysliittyvää painottavat tuote/palvelukohtaiset hankintakriteerit
- ympäristökriteerien toteutumisen seuranta sopimuskaudella
- hankittavan tuotteen tai palvelun elinkaarianalyysi
- tuotekohtaisen elinkaaritiedon hyödyntäminen hankintojen suunnittelussa
- markkinavuoropuhelu ympäristönäkökohdista
- muu toimenpide

36. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Terveydenhuollon palvelujen ekologisuus

37. Onko sote-palveluissanne asetettu hoito- ja palveluprosessien ekologiseen kestävyteen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

38. Onko sote-palveluissanne asetettu lääkehoidon ja/tai lääkehuollon ympäristökuorman vähentämiseen liittyviä **tavoitteita**?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

39. Mitä terveydenhuollon palvelujen ekologisuuteen liittyviä **toimenpiteitä** sote-palveluissanne on käytössä?

- tutkimus- ja hoitomenetelmien ekologisen kestävyuden huomiointi (esim. turhien tutkimus- tai hoitomenetelmien välttäminen ja ympäristöystävällisten suosiminen)
- lääkehoidossa tapahtuvan lääkehävikin/-jätteen muodostuksen välttäminen (tarpeeton lääkehoito, varautuminen määrätyn lääkkeen sopimattomuuteen)
- lääkehuollossa tapahtuvan lääkehävikin/-jätteen muodostuksen välttäminen (oikeat pakkauskoot, tarpeettomien lääkkeiden kierrätys organisaation sisällä tai palauttaminen valmistajalle/apteekkiin)
- anestesiakaasujen päästöjen vähennystoimet
- materiaalitehokkuuden parantaminen (esim. vältetään tarpeetonta suojarusteiden käyttöä ja pakkausten avaamista sekä varastohävikkiä)
- sähköinen asiointi fyysisen asioinnin sijaan
- muu toimenpide

40. Jos vastasit "muu toimenpide", mitä toimenpidettä tarkoittit?

Ekologisesti kestävien toimien jalkauttamisen edistäminen

41. Onko sote-palveluissanne asetettu **tavoitteita**, jotka liittyvät sisäiseen (esim. henkilökunta, potilaat, vierailijat) tiedon lisäämiseen ympäristövastuullisuudesta?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

42. Onko sote-palveluissanne asetettu **tavoitteita**, jotka liittyvät ulkoiseen (esim. sidosryhmät, väestö, päättäjät) tiedon lisäämiseen ympäristövastuullisuudesta?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

43. Millä seuraavista **keinoista** sote-palveluissanne edistetään ekologisen kestävyuden toteutumista?

- Ympäristötehtäviin osoitettu henkilö
- Ympäristövastuuhenkilöiden verkosto
- Resurssien lisääminen toimeenpanon tueksi
- Henkilökunnan kouluttaminen
- muu keino

44. Jos vastasit "muu keino", mitä keinoa tarkoittit?

45. Kenelle sote-palveluissanne viestitään ekologisesta kestävydestä?

- henkilöstölle yleisesti
- ympäristöyhdyshenkilöille
- potilaille ja asiakkaille
- poliittisille päätöksentekijöille
- muille sidosryhmille (esim. muut sote-toimijat ja yritykset)
- väestölle yleisesti (esim. suuri yleisö, media)

46. Onko ekologiseen kestävyteen liittyvät toimenpiteet huomioitu sote-palvelujenne budjetissa?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

Sote-palvelujenne ekologisen kestävyuden indikaattorit ja

47. Seurataanko sote-palveluissanne ekologisen kestävyuden kehitystä ja vaikutuksia?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

48. Mitä päästöihin, energiaan ja kulutukseen liittyviä ekologisen kestävyuden indikaattoreita/mittareita sote-palveluissanne on käytössä?

- organisaation kokonaishiilijalanjälki tai CO₂-päästöt
- CO₂-päästöt toiminnoittain
- uusiutuvan energian käyttö
- oman energiatuotannon osuus
- energian kulutus
- lämmön kulutus
- sähkön kulutus
- maakaasun kulutus
- polttoöljyn kulutus
- kaukokylmän /jäähdytyksen kulutus
- veden kulutus
- polttoaineen kulutus
- kertakäyttötarvikkeiden kulutus
- muu indikaattori/mittari

49. Mitä jätteisiin liittyviä ekologisen kestävyden indikaattoreita/mittareita sote-palveluissanne on käytössä?

- kokonaisjättemäärä
- kokonaisjättemäärä suhteutettuna toiminnan volyymiin
- sekajätteen määrä
- muovijätteen määrä
- hyötyjätteen osuus
- vaarallisen jätteen määrä
- erityisjätteen määrä
- tietosuojajätteen määrä
- biojätteen määrä
- jätteiden hyödyntämisaste
- jätteiden kierrätysaste
- lääkehävikin määrä
- jäteveden päästöt
- muu indikaattori/mittari

50. Jos vastasit johonkin edellisistä kysymyksistä "muu indikaattori/mittari", mitä tarkoittit?

51. Mitkä seuraavista kuuluvat sote-palveluissanne ekologisen kestävyden säännölliseen raportointiin?

- ekologista kestävyttä lisäävän henkilöstökoulutuksen määrä
- ekologista kestävyttä lisäävien hankintakriteerien käyttö hankinnoissa
- vähäpäästöisten ajoneuvojen osuus ajoneuvokannassa
- kemikaalien käytön määrä
- ruokahävikin määrä
- kasvisruoan osuus ravintohuollossa
- etävastaanottojen osuus
- etätyön osuus
- henkilökunnan matkustamisen päästöt
- muu

52. Jos vastasit "muu", mitä tarkoittit?

Ekologisen kestävyden lisäämiseen saatu tuki

53. Mistä sote-palveluissanne on saanut tukea ekologisen kestävyden lisäämiseen?

- Toisen kunnan tai sote-organisaation toiminnan seuraaminen ja/tai yhteistyö Suomessa
- Kansallisen tason toimijat (esim. ministeriöt tai THL)
- Kuntaliitto, Motiva tai KEINO-osaamiskeskus
- Kansainväliset järjestöt: internetsivut, uutiskirjeet, kampanjat, haasteet
- Ulkomaisen sote-organisaation toiminnan seuraaminen ja/tai yhteistyö
- Business Finland tai Sitra
- muu taho

54. Jos vastasit "muu taho", mitä tahoja tarkoittit?

55. Minkälaista tukea sote-palveluissanne on saanut edellä mainituilta tahoilta ekologisen kestävyden lisäämiseen?

- tieto
- taloudellinen tuki
- muu tuki

56. Jos vastasit "muu tuki", minkälaista tukea tarkoittit?

57. Mitä muuta haluaisitte sanoa aiheesta?

Ympäristöohjelman lähetys

58. Pyydämme Teitä linkittämään alla olevaan tekstikenttään sote-palveluissanne tällä hetkellä käytössä olevat ympäristöohjelmat. Vaihtoehtoisesti voitte lähettää tiedot hankkeen tutkijalle pia.vastinsalo@tuni.fi

Kiitos vastauksistanne!

59. Voit vielä lisätä tähän sähköpostiosoitteesi, jos sinulle sopii että EKO-SOTE-hankkeen tutkija on tarvittaessa sinuun yhteydessä aiheen tiimoilta:

Tämä ei ole Microsoftin luomaa tai suosittelemaa sisältöä. Lähettämäsi tiedot lähetetään lomakkeen omistajalle.

 Microsoft Forms